

RADA POWIATU OTWOCKIEGO

ul. Górna 13, 05-400 Otwock
tel. 22 778-1-334, fax 22 778-1-338
e-mail: rada@powiat-otwocki.pl

UCHWAŁA NR 239/XXXIII/21

**RADY POWIATU OTWOCKIEGO
z dnia 25 marca 2021 r.**

**w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Otwockim na lata 2021 - 2023”**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Otwockim na lata 2021- 2023”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie w Biuletynie Informacji Publicznej oraz wywieszenie na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Otwocku.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Grażyna Kilbach

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE OTWOCKIM NA
LATA 2021 – 2023**

Wstęp.....	2
I. Zadania własne powiatu z zakresu pieczy zastępczej.....	4
II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza.....	6
III. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie Otwockim.....	10
1. Rodzinna piecza zastępcza.....	10
2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	18
3. Usamodzielnianie.	22
4. Limit planowanych do utworzenia rodzin na lata 2021 – 2023.....	25
IV. Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.....	26
V. Cele i kierunki działania	27
VI. Realizacja programu.....	35
1. Zamierzone efekty.....	35
2. Adresaci programu.....	36
3. Realizator programu.....	36
4. Źródła finansowania.....	37
5. Monitoring i ewaluacja.....	37
6. Postanowienia końcowe.....	38

Wstęp

Każde dziecko ma prawo do wychowywania się w rodzinie. W przypadku, gdy rodzice nie mogą / nie są w stanie sprawować opieki i wychowywać swojego dziecka ma ono prawo do opieki i wychowania w ramach systemu pieczy zastępczej. Uznaje się, że optymalną jej formą jest piecza rodzinna.

Rolą systemu pieczy zastępczej (zarówno pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej) jest **zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawo powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia.** Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością - po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków do pomocy i uskutecznienie pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko mogło powrócić pod opiekę rodziców.

W myśl obowiązującej Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizowanie pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Art. 180 pkt.1 tej Ustawy zobowiązuje powiat do opracowania i realizacji 3 – letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej. Pierwszy taki program powstał w 2012 roku i obowiązywał na lata 2012 – 2014, następne programy obejmowały lata 2015- 2017 i 2018 - 2020. W związku z upływem okresu obowiązywania został opracowany kolejny Program, który w dużej mierze jest kontynuacją dotychczas realizowanego.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 – 2023 został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku. Program zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie powiatu otwockiego, określa cele oraz istotne i konkretne działania potrzebne do zapewnienia dobrej jakości oraz rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie otwockim w najbliższych trzech latach:

► **Rozwój, w tym profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej,** poprzez zwiększanie skuteczności działań podejmowanych w celu pozyskiwania kandydatów do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych, w tym rodzin zastępczych specjalistycznych i

prowadzących rodzinne domy dziecka, doskonalenie warunków prowadzenia zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej, udzielanie im potrzebnego wsparcia w zależności od zgłaszanych potrzeb oraz rozwój kompetencji wychowawczych osób sprawujących funkcję rodzin zastępczych wszelkiego typu. Profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej to dbanie o jakość pracy rodzin niezawodowych i spokrewnionych (system szkoleń) oraz określenie ścieżki rozwoju zawodowego dla osób pełniących funkcję niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.

► **Doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej, indywidualizacja pracy z dzieckiem**, poprzez wspieranie rozwoju placówek opiekuńczo – wychowawczych pracujących w nowym trybie funkcjonowania, zapewnienie kadrze kierowniczej i pedagogicznej z tych placówek dostępu do szkoleń adekwatnie do potrzeb, wprowadzanie i doskonalenie metod pracy służących indywidualizacji pracy z dzieckiem.

► **Doskonalenie podstaw organizacyjnych systemu pieczy zastępczej**, jako kolejny długofalowy etap budowy systemu pieczy zastępczej w powiecie otwockim, wymagający szeregu działań w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej w takich obszarach jak: system wsparcia dla rodzin i dzieci, budowanie pozytywnego wizerunku rodzin zastępczych, integracja ze środowiskiem.

► **Zapewnienie wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej**, czyli podejmowanie takich działań, aby wychowankowie mogli otrzymać wsparcie adekwatne do swoich potrzeb i zwiększające szanse na długofalowe samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie.

I. Zadania własne powiatu z zakresu pieczy zastępczej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, wprowadziła znaczące zmiany w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym wyraźnie podzieliła kompetencje między samorząd gminny i powiatowy w zakresie: pracy z rodziną – co należy do zadań własnych gmin i organizacji pieczy zastępczej – co należy do zadań własnych powiatu.

GMINA	POWIAT	WOJEWÓDZTWO
- działania profilaktyczne - praca (asystent rodziny) z rodziną przeżywającą trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dziecka)	- działania promujące rodzinną pieczę zastępczą - organizacja rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej - wsparcie dla rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych - pomoc i wsparcie dla usamodzielniających się	Prowadzenie: - ośrodków adopcyjnych - regionalnych placówek opiekuńczo terapeutycznych - interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych

Zgodnie z art. 180 Ustawy do zadań własnych powiatu w kontekście pieczy zastępczej należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 -letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo -wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;

- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego;
- 7) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego;
- 8) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez tworzenie warunków do powstawania, w tym grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa;
- 9) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu dziecku do pieczy zastępczej niezbędnych badań lekarskich;
- 11) prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 12) prowadzenie rejestru danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;
- 13) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 14) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo - wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo – wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne,

- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego,
 - d) szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego;
- 15) sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 16) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości rodzica z tytułu opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- a) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu wsparcia rodzin z dziećmi,
- b) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich cudzoziemców przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- c) finansowanie dodatku wychowawczego i dodatku do zryczałtowanej kwoty.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1 /2012 Starosty Otwockiego z dnia 03.12.2012r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku zostało wyznaczone na Organizatora Pieczy Zastępczej w Powiecie Otwockim.

Program jest realizowany we współpracy z organami realizującymi zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Ma ona charakter czasowy.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dwiema podstawowymi formami pieczy zastępczej jest rodzinna piecza zastępcza oraz instytucjonalna piecza zastępcza.

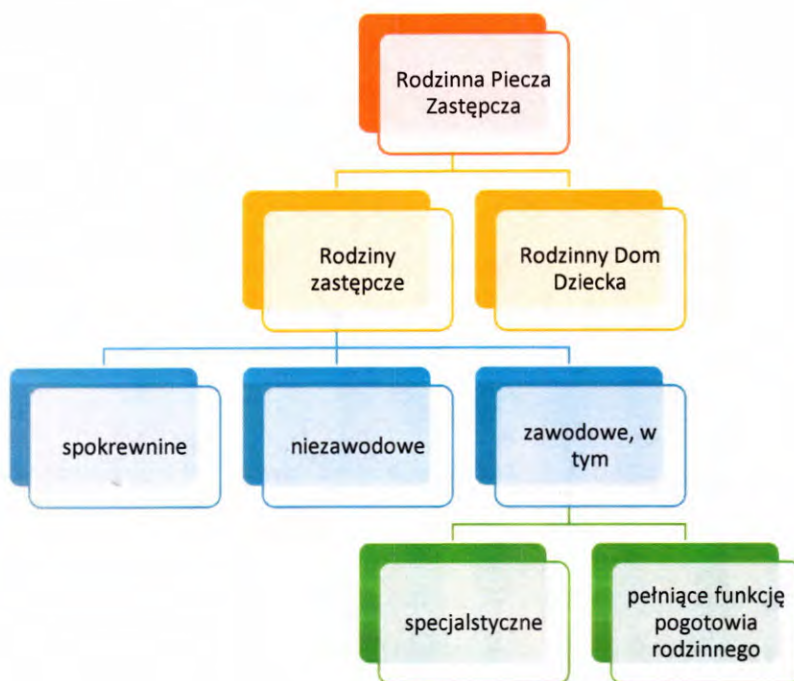
Rodzinna piecza zastępcza:

Rodzina zastępcza:

- a) ***rodzina zastępcza spokrewniona***, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący/ będąca krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- b) ***rodzina zastępcza niezawodowa***, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędąca/ niebędący krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- c) ***rodzina zastępcza zawodowa***, jest to rodzina z którą starosta zawiera umowę o pełnienie tej funkcji, tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka:
 - *rodzina zastępcza pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego* – jest to rodzina zastępcza, w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy (w szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinie zastępczej);
 - *rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna* – rodzina zastępcza, w której umieszcza się w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i dzieci umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi.

Rodzinny dom dziecka – tworzony jest przez małżonków lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim, sprawujących/ą opiekę nad łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej

Rysunek Nr. 1. Model rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzina zastępcza powinna zapewnić dziecku całodobową opiekę i wychowanie, a w szczególności dostęp do świadczeń zdrowotnych, zapewnić właściwą edukację i wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych, zapewnić rozwój uzdolnień i zainteresowań, a także zaspokoić jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne i religijne. Jeżeli sąd nie postanowi inaczej, dziecko przebywające w pieczy zastępczej ma prawo do kontaktu z rodzicami lub innymi członkami rodziny. Dziecko powinno mieć również poczucie tego, że rodzina zastępcza zapewnia mu ochronę przed ingerencją w jego życie prywatne. Przede wszystkim rodzina zastępcza powinna traktować dziecko przebywające w pieczy zastępczej w sposób sprzyjający godności i wartości osobistej.

Instytucjonalna piecza zastępcza:

1. Placówka opiekuńczo – wychowawcza:
 - a) *typu socjalizacyjnego* – zapewniająca całodobową opiekę i wychowanie nad dziećmi powyżej 10 roku życia, których rodzice trwale lub okresowo nie mogą lub nie potrafią stworzyć im właściwych warunków życia i rozwoju;

- b) **typu interwencyjnego** – zapewniająca doraźną opiekę nad dzieckiem powyżej 10 roku życia w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki;
- c) **typu specjalistyczno – terapeutycznego** – zapewniająca opiekę nad dziećmi powyżej 10 roku życia o indywidualnych potrzebach, w tym: posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności, dziećmi wymagającymi stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii oraz wymagającymi wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.
- d) **typu rodzinnego** – zapewniająca opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, w tym samym czasie w placówce tego typu nie może przebywać więcej niż 8 wychowanków.

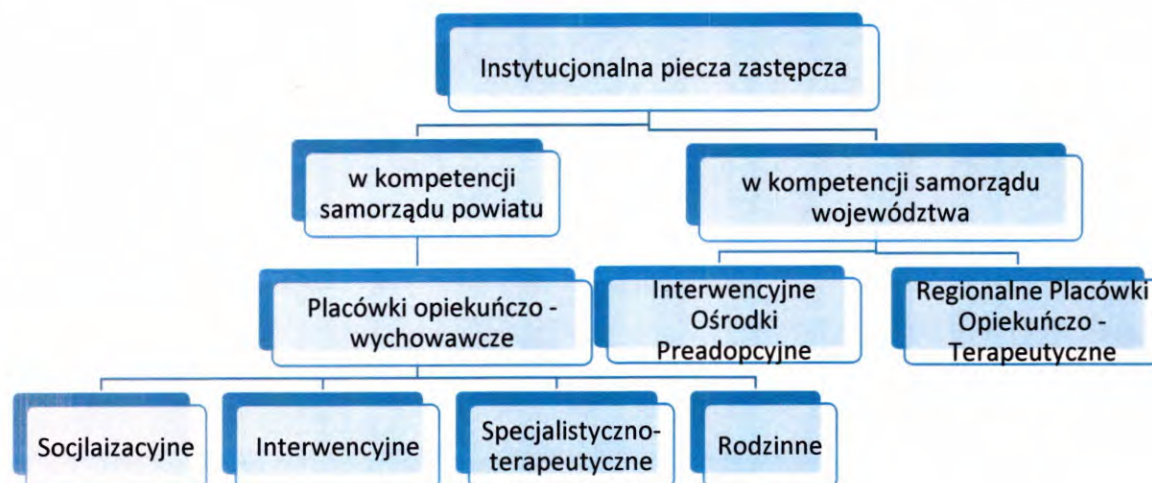
2. Regionalna placówka opiekuńczo – terapeutyczna

- są w niej umieszczane dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagający specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej,
- w placówce tego typu można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 30 dzieci.

3. Interwencyjny ośrodek preadopcyjny:

- umieszcza się w nim dzieci do ukończenia 1 roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej,
- w ośrodku w tym samym czasie można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

Rysunek Nr 2. Model instytucjonalnej pieczy zastępczej.

III. Charakterystyka pieczy zastępczej w powiecie otwockim.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej współpracuje ze wszystkimi rodzinami zastępczymi na terenie powiatu otwockiego, na bieżąco koordynuje wypełnianie powierzonych zadań oraz pomaga w ich realizacji.

1. Rodzinna piecza zastępcza.

Na dzień 31.12.2020r. w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu otwockiego przebywało łącznie **81** dzieci, z tego **52** w rodzinach zastępczych spokrewnionych, **29** w rodzinach zastępczych niezawodowych.

Na dzień 31.12.2020r. w powiecie otwockim funkcjonowało **43** rodzin zastępczych spokrewnionych oraz **21** rodzin zastępczych niezawodowych.

Tabela Nr 1. Liczba rodzin zastępczych w latach 2018 – 2020 w podziale na typy rodzin zastępczych.

	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodzinny Dom Dziecka
rok 2018	40	20	0	0
rok 2019	41	23	0	0
rok 2020	43	21	0	0

Tabela Nr 2. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2018 – 2020 w podziale na typy rodzin zastępczych.

	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodzinny Dom Dziecka
rok 2018	48	27	0	0
rok 2019	46	30	0	0
rok 2020	52	29	0	0

W powiecie otwockim przeważają rodziny zastępcze spokrewnione. Liczba rodzin zastępczych w powiecie otwockim jest stosunkowo na niezmiennym poziomie. Brak jest w powiecie otwockim rodziny zastępczej zawodowej.

Najczęściej występującą przyczyną umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej jest uzależnienie rodziców od alkoholu, a co za tym idzie niewydolność wychowawcza.

Tabela Nr 3. Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2020r.

Przyczyny	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	
	Spokrewnionych	Niezawodowych
Przemoc	1	0
Sieroctwa	4	1
półsieroctwa	2	1
uzależnienie rodziców	28	19
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1	0
niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	2	3
pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców	1	0
długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	0	1
dziecko cudzoziemskie	0	1
Inne	13	3
nieletnie matki	0	1

Najwięcej dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej jest w wieku między 7 – 13 rokiem życia, następnie w przedziale wiekowym od 14 – 17 roku życia.

Tabela Nr 4. Wiek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2020r.

Wyszczególnienie	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	
	Spokrewnionych	Niezawodowych
Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	52	29
poniżej 1 roku	0	1
od roku do 3 lat	8	3
4-6 lat	4	2
7-13 lat	23	14
14-17 lat	16	8
18-24 lat	1	1

W rodzinnej pieczy zastępczej przebywają w większości dzieci w przedziale wiekowym od 7- 13 lat, następnie dzieci w wieku od 14 – 17 lat.

Tabela Nr 5. Okres przebywania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2020r.

Lp.	Typ rodzin zastępczych	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 do 6 miesięcy	Powyżej 6 do 12 miesięcy	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat do 3 lat	Powyżej 3 lat
1	rodziny zastępcze spokrewnione	1	3	6	7	8	26
2	rodziny zastępcze niezawodowe	1	2	2	5	0	19

Na podstawie danych zawartych w powyższej tabeli widać, że czas pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie otwockim w większości przypadków przekracza 3 lata w obu typach rodzin zastępczych.

Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje do momentu ustania przyczyny umieszczenia w pieczy zastępczej, na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w rodzinie zastępczej za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej kontynuuje naukę.

Napływ dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2020r.

Umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej odbywa się na podstawie stosownego postanowienia sądu.

W latach 2018 – 2020 postanowieniem sądu ustanowionych zostało:

- **22** rodziny zastępcze spokrewnione dla **28** dzieci
- **8** rodzin zastępczych niezawodowych dla **9** dzieci
- **2** dzieci stosownym postanowieniem sądu zostało umieszczone w dotychczasowej rodzinie zastępczej.

Łącznie w latach 2018 – 2020 do rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu otwockiego napłynęło **39** dzieci.

Odpływ dzieci z pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2020r.

Przyczyną odpływu dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej m.in. może być:

- powrót dziecka do rodziny naturalnej;
- umieszczenie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- przysposobienie dziecka;
- osiągnięcie przez dziecko 18 roku życia.

W latach 2018 -2020 z rodzinnej pieczy zastępczej odpłynęło:

9 dzieci powróciło do rodziny naturalnej z tego:

- **9** dzieci z rodzin zastępczych spokrewnionych
- **0** dzieci z rodzin zastępczych niezawodowych

2 dzieci zostało umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, z tego:

- **0** dzieci z rodzin zastępczych spokrewnionych
- **2** dzieci z rodzin zastępczych niezawodowych

1 dziecko z rodziny zastępczej zostało przysposobione

2 dzieci z innych przyczyn opuściły rodzinną pieczę zastępczą.

Natomiast **29** dzieci osiągnęło 18 r. ż. I opuściło rodziny zastępcze, z tego:

- **18** dzieci z rodzin zastępczych spokrewnionych
- **11** dzieci z rodzin zastępczych niezawodowych

Z uwagi na traumatyczne przeżycia dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych, zaniedbania opiekuńcze, wychowawcze oraz zdrowotne, rodzinom zastępczym jak i umieszczonym w nich dzieciom konieczne jest udzielenie profesjonalnego wsparcia i pomocy. Jedną z form pracy jest dokonywanie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej w konsultacji ze specjalistami – psychologiem, pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny, szkołą, rodzicem biologicznym, przedstawicielem ośrodka adopcyjnego, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka.

Ponadto katalog usług na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej stanowią:

- 1) wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- 2) pozyskiwanie kandydatów oraz szkolenia dla kandydatów do sprawowania funkcji rodziny zastępczej:
 - szkolenie kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową prowadzone jest programem PRIDE Rodzinna Piecza Zastępcza oraz autorskim 10 – godzinnym programem autorskim Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku.
- 3) kwalifikowanie kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej:
 - pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku prowadzą kwalifikacje kandydatów zarówno pod względem spełniania przez nich wymogów formalnych jak i predyspozycji i motywacji do sprawowania funkcji rodziny zastępczej.
- 4) szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych:
 - corocznie rodziny zastępcze uczestniczą w co najmniej 2 cyklach szkoleń prowadzonych przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku;
- 5) zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy wolontariuszy (we współpracy z organizacjami pozarządowymi);
- 6) wypłata świadczeń pieniężnych na rzecz rodzin zastępczych:
 - na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej,
 - dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,

- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka do rodziny zastępczej,
- na dofinansowanie kosztów wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania,
- na utrzymanie lokalu mieszkalnego, które przysługuje rodzinie zastępczej niezawodowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem w rodzinach zastępczych zawodowych oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka,
- na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki,
- na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lokalu mieszkalnego zajmowanego przez rodzinę zastępczą niezawodową lub rodzinny dom dziecka,
- świadczenia tytułem wydatków na wynagrodzenia osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.

Udzielanie wsparcia interdyscyplinarnego rodzinom zastępczym jest realizowane w 6 obszarach:

- 1) profilaktyka zaburzeń rozwoju dzieci i młodzieży oraz zdrowia psychicznego,
- 2) konsultacje, poradnictwo, psychoedukacja,
- 3) wspieranie koordynatorów w zakresie diagnostyki zaburzeń emocjonalnych i uzależnień behawioralnych,
- 4) przygotowywanie oceny funkcjonalnej na potrzeby związane z edukacją, terapią, zabezpieczeniem społecznym oraz zdrowotnym,
- 5) zapewnienie kompleksowej pomocy dzieciom i młodzieży z zaburzeniami zdrowia psychicznego obejmującej leczenie / poradnictwo i oparcie społeczne. Interwencja kryzysowa stanowiąca zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz dzieci i młodzieży będących w stanie kryzysu,
- 6) uzależnienie behawioralne u dzieci i młodzieży – diagnoza, terapia, profilaktyka.

Bardzo ważną formą wsparcia oferowaną rodzinom zastępczym jest **koordynator rodziny zastępczej**. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku zatrudnia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, obejmujących swoim działaniem teren powiatu otwockiego. Zapisy ustawy określają szereg zadań należących do koordynatora, które ukierunkowane są na udzielenie wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym borykającym się z trudnościami. Udzielana pomoc uzależniona jest od potrzeb konkretnej rodziny oraz ustalana

w porozumieniu i współpracy z rodziną. Zgodnie z Ustawą koordynator rodzinnej pieczy zastępczej powinien mieć pod swoją opieką nie więcej niż 15 rodzin zastępczych.

W powiecie otwockim na dzień 31.12.2020r. zatrudnionych było 7 koordynatorów pieczy zastępczej, którzy swoją opieką obejmowali 56 rodzin. Udzielali oni pomocy i wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych i opracowywali wspólnie z nimi indywidualne plany usamodzielnienia.

Opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu otwockiego było objętych:

- na dzień 31.12.2018 r. – 58 pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, z tego 41 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i 17 wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych;
- na dzień 31.12.2019 r. – 58 pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, z tego 38 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i 20 pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych;
- na dzień 31.12.2020 r. – 41 pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, z tego 28 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i 13 pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Koordynatorzy opracowali wspólnie z wychowankami pieczy zastępczej:

- 10 indywidualnych planów usamodzielnienia w 2018 r.
- 10 indywidualnych planów usamodzielnienia w 2019 r.
- 9 indywidualnych planów usamodzielnienia w 2020 r.

Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej dokonał w roku:

- 2018 – 81 ocen sytuacji pełnoletnich wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- 2019 – 81 ocen sytuacji pełnoletnich wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- 2020 – 74 oceny sytuacji pełnoletnich wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla kandydatów na rodziny zastępcze w latach 2018 – 2020:

1) szkolenia dla kandydatów do utworzenia rodzin zastępczych:

a) spokrewnionych:

- 2018 r. - **3** osoby

- 2019 r. - **3** osoby

- 2020 r. - **3** osoby

b) niezawodowych:

- 2018 r. - **0** osób

- 2019 r. - **5** osób

- 2020 r. - **0** osób

2) szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych:

- 2018 r. - **56** osób

- 2019 r. - **47** osób

- 2020 r. - **51** osób

Przeprowadzono również warsztaty i szkolenia dla rodzin zastępczych już istniejących:

- 2018 r. – **10** warsztatów i szkoleń

- 2019 r. - **33** warsztaty i szkolenia

- 2020 r. - **3** warsztaty i szkolenia

2. Instytucjonalna piecza zastępcza.

Kierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo -wychowawczej na pobyt całodobowy powinno następować dopiero wtedy, kiedy zostały wyczerpane możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej.

Pobyt dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej, zgodnie z zaleceniami ustawy, ma charakter przejściowy, czyli do momentu powrotu dziecka do rodziny biologicznej, adopcji lub umieszczenia w rodzinnej pieczy.

Na terenie powiatu otwockiego funkcjonuje placówka opiekuńczo -wychowawcza typu socjalizacyjnego **Domy dla Dzieci w Otwocku** oraz placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego tj. **Rodzinny Dom Dziecka w Podbieli**.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza Domy dla Dzieci w Otwocku została utworzona z dniem 1 października 2012r. na podstawie uchwały Nr 181/XX/12 Rady Powiatu w Otwocku z dnia 28 czerwca 2012r.

Jest to placówka typu socjalizacyjnego przeznaczona dla 42 wychowanków. W skład placówki wchodzi 3 Domy w Otwocku: przy ul. Ujejskiego 14, przy ul. Prądyńskiego 1 i przy ul. Cieszyńskiej 9.

Na dzień 31.12.2020r. w placówce Domy dla Dzieci w Otwocku przebywało **38** dzieci.

Rodzinny Dom Dziecka w Podbieli jest jedyną placówką opiekuńczo – wychowawczą typu rodzinnego na terenie powiatu otwockiego. Placówka dysponuje 9 miejscami. Są kierowane do niej dzieci poniżej 10 roku życia.

Na dzień 31.12.2020r. w placówce tej przebywało **9** dzieci.

W placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów nie zostało umieszczone żadne dziecko pochodzące z powiatu otwockiego, gdyż liczba miejsc w placówkach naszego powiatu jest dostosowana do bieżących potrzeb.

Tabela Nr 6. Przyczyny umieszczenia dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2020r.

Przyczyny	Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	
	Typu socjalizacyjnego	Typu rodzinnego
Dzieci umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej na skutek:	38	9
sieroctwa	0	0
pólsieroctwa	1	0
uzależnienie rodziców	20	4
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	11	3
niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	0	1
pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców	0	0
długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	5	1
dziecko cudzoziemskie	1	0

Główną przyczyną umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej jest uzależnienie rodziców od alkoholu oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Tabela Nr 7. Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2020r.

Wyszczególnienie	Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	
	Typu socjalizacyjnego	Typu rodzinnego
Dzieci w pieczy zastępczej w wieku:	38	9
Poniżej 1 roku	0	1
Od roku do 3 lat	1	1
4-6 lat	4	3
7-13 lat	18	3
14-17 lat	14	1
18-24 lat	1	0

Wśród wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu otwockiego przeważają dzieci w przedziale wiekowym 7 - 13 lat oraz 14 - 17 lat. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego przebywa łącznie 5 dzieci poniżej 6 roku życia, co wynika przede wszystkim z łączenia rodzeństw.

Tabela Nr 8. Okres przebywania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej – stan na dzień 31.12.2020r.

Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych								
Lp.	Typ placówki	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej ogółem	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 do 6 miesięcy	Powyżej 6 do 12 miesięcy	Powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat do 3 lat	Powyżej 3 lat
1	Socjalizacyjne	38	0	5	3	3	9	18
2	Rodzinne	9	0	1	0	3	0	5

Na podstawie danych z powyższej tabeli widać wyraźnie, że większość dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywa w placówkach więcej niż 3 lata.

Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo –wychowawczych mają umożliwiony bezpośredni kontakt z rodzicami biologicznym na terenie placówki oraz kontakt telefoniczny. Rodziny biologiczne są włączane do działań mających na celu powrót dziecka do rodziny, udzielana jest im pomoc ze strony specjalistów pracujących w placówkach jak też i innych instytucji wspierających dziecko i rodzinę, działających na terenie naszego powiatu – zgodnie z Indywidualnym Planem Pomocy Dziecku, opracowywanym po przyjęciu każdego dziecka do placówki. Plan ten wytycza cele i zadania do pracy z dzieckiem i rodziną, ustala kierunki tej pracy oraz zamierzone efekty (powrót dziecka do rodziny biologicznej, umieszczenie w rodzinie adopcyjnej lub zastępczej oraz przygotowywanie do usamodzielnienia).

Znaczna liczba dzieci i młodzieży umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej wykazuje zaburzenia zachowania i emocji, mają problemy w funkcjonowaniu społecznym oraz w realizacji obowiązków szkolnych (brak motywacji do nauki, deficyty rozwojowe), problemy natury psychicznej spowodowane przeżyciami z domu rodzinnego. Dlatego tak ważne jest dostosowanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej do skali i rodzaju problemów dzieci przebywających w pieczy i podejmowanie działań mających na celu podnoszenie kompetencji zawodowych osób pracujących z dziećmi.

3. Usamodzielnianie.

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo – wychowawczą w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu przyznaje się pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie. Warunkiem przyznania tej pomocy jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia określającego w szczególności: zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobą usamodzielnianą zatrudnienia.

Wysokość pomocy na kontynuowanie nauki wynosi nie mniej niż 526 zł miesięcznie. Natomiast pomoc na usamodzielnienie się uzależniona jest od czasu pobytu dziecka w rodzinie zastępczej bądź placówce opiekuńczo-wychowawczej i wynosi:

- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną nie mniej niż 3 470 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat,
- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:
 - nie mniej niż 6 939 zł, jeżeli przebywała w pieczy przez okres powyżej 3 lat,
 - nie mniej niż 3 470 zł, jeżeli przebywała w pieczy przez okres od 2 do 3 lat,
 - nie mniej niż 1 735 zł, jeżeli przebywała w pieczy przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej w powiecie otwockim korzystali w latach 2018 – 2020 z przysługujących im świadczeń, zostali również objęci pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Wysokość świadczeń oraz liczbę pełnoletnich wychowanków nimi objętych przedstawiają poniższe tabele.

Tabela Nr 9. - Lista świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym z rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 -2020.

Liczba świadczeń wg stanu na ostatni dzień roku			
Pomoc na:	2018	2019	2020
kontynuację nauki	362	373	300
usamodzielnienie	6	5	10
zagospodarowanie	8	3	5

Liczba pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, którzy otrzymali pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie się oraz zagospodarowanie w formie rzeczowej:

a) w roku 2018:

- **41** wychowanków rodzin zastępczych,
- **17** wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych.

a) w roku 2019:

- **38** wychowanków rodzin zastępczych,
- **20** wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych.

b) w roku 2020:

- **43** wychowanków rodzin zastępczych,
- **15** wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Tabela Nr 10. – Wysokość pomocy udzielanej osobom usamodzielnianym z rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018 -2020.

Wysokość pomocy wg stanu na ostatni dzień roku			
Pomoc na:	2018	2019	2020
kontynuację nauki	186.368 zł	196.198 zł	157.800 zł
usamodzielnienie	30.530 zł	17.350 zł	44.790 zł
zagospodarowanie	12.231 zł	4.731 zł	14.825 zł

Tabela Nr 11 – Lista świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym z placówek opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018 -2020.

Liczba świadczeń wg stanu na ostatni dzień roku			
Pomoc na:	2018	2019	2020
kontynuację nauki	152	147	130
usamodzielnienie	0	2	4
zagospodarowanie	3	3	2

Tabela Nr 12 – Wysokość pomocy udzielanej osobom usamodzielnianym z placówek opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018 -2020.

Wysokość pomocy wg stanu na ostatni dzień roku			
Pomoc na:	2018	2019	2020
kontynuację nauki	78.444 zł	74.166 zł	68.380 zł
usamodzielnienie	0 zł	10.409 zł	22.552 zł
zagospodarowanie	4.500 zł	4. 731 zł	3.154 zł

Analizując dane z tabel widać wyraźnie, że:

- aspiracje edukacyjne osób usamodzielnianych z rodzin zastępczych są wyższe niż opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze (częściej podejmują naukę na uczelniach wyższych);
- osoby usamodzielniane z rodzin zastępczych częściej korzystają z pomocy pieniężnej na zagospodarowanie się (są zazwyczaj w lepszej sytuacji niż osoby opuszczające placówki opiekuńczo wychowawcze, gdyż często figurują w umowie najmu jako osoby uprawnione do zamieszkiwania w lokalu),
- największą przeszkodą w życiowym usamodzielnieniu osób opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze jest brak mieszkania, dlatego jednym z głównych zadań

pracowników zajmujących się usamodzielnianymi wychowankami jest pomoc w uzyskaniu mieszkań socjalnych.

Działania prowadzone w obszarze usamodzielnienia muszą uwzględniać niskie aspiracje edukacyjne oraz niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Dużą w tym rolę opiekuna usamodzielnienia (wybieranego przez wychowanka planującego się usamodzielniać) i koordynatora pieczy zastępczej oraz ich wzajemnej współpracy z usamodzielnianym wychowankiem i jego rodziną.

Usamodzielniani wychowankowie mogą w razie potrzeby korzystać z pomocy specjalistów przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku, gdzie uzyskają bezpłatną pomoc psychologiczną i prawną.

4. Limit planowanych do utworzenia rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021 – 2023.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej 3-letnie powiatowe programy rozwoju pieczy zastępczej winny zawierać coroczne limity rodzin zastępczych zawodowych. Umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej zawiera starosta.

W ustawie nie ma określonego limitu na dany rok. Biorąc pod uwagę dobro małoletnich dzieci, pozbawionych opieki rodziców biologicznych, należy limit ten dostosować do potrzeb zapewnienia właściwej opieki, jak również do możliwości finansowych powiatu. Należy zwrócić również uwagę, że pomimo prowadzonych działań promocyjnych nie ma osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Poniżej proponowany limit rodzin zastępczych zawodowych dla powiatu otwockiego:

- rok 2021 – 1 rodzina zastępcza zawodowa
- rok 2022 – 1 rodzina zastępcza zawodowa
- rok 2023 - 1 rodzina zastępcza zawodowa.

IV. Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

Analizę SWOT zastosowano jako narzędzie do usystematyzowania mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń dotyczącej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Mocne strony	Słabe strony
- zaplecze w postaci jednostek pomocy społecznej i pieczy zastępczej (powiatowego centrum pomocy rodzinie w tym zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności , ośrodków pomocy społecznej) - funkcjonowanie 1 Rodzinnego Domu Dziecka - funkcjonowanie 3 placówek opiekuńczo - wychowawczych typu socjalizacyjnego z łączną liczbą miejsc dla 42 wychowanków - organizowanie szkoleń doskonalących dla rodzin zastępczych i szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze - wykwalifikowana i doświadczona kadra realizująca zadania polityki społecznej - promowanie idei rodzicielstwa zastępczego - udzielenie wsparcia i pomocy usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej, włączanie ich do udziału w programach unijnych doskonalących umiejętności zawodowe i społeczne - zatrudnienie 7 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej - stała, efektywna współpraca z sądami, policją, ośrodkami pomocy społecznej i ośrodkami adopcyjnymi	- zbyt mała liczba funkcjonujących rodzin pieczy zastępczej, - brak pogotowia rodzinnego - brak rodzin zastępczych zawodowych - zbyt mała liczba rodzinnych domów dziecka - brak rodzin pomocowych - brak wystarczającej liczby mieszkań dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej, brak mieszkań chronionych - brak propozycji pracy dla młodzieży usamodzielniającej się - niewielka liczba wolontariuszy do pracy w pieczy rodzinnej - występowanie patologii społecznej (alkoholizmu, przestępczości, syndromu wyuczonej bezradności, bierności) - zbyt mała liczba specjalistów psychiatrii dzieci i młodzieży w publicznych placówkach zdrowia - długotrwałe uzależnienie rodzin od świadczeń pomocy społecznej - brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.

- znajomość lokalnych potrzeb w zakresie pomocy społecznej - udział w cyklicznych szkoleniach dla pracowników pieczy zastępczej organizowanych przez firmy zewnętrzne - wsparcie psychologiczne i prawne dla mieszkańców powiatu	
Szanse	Zagrożenie
- działania promujące rodzinną pieczę zastępczą, pozyskiwanie kandydatów na rodzinę zastępczą - pozyskiwanie środków finansowych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego - dostęp do środków unijnych - dodatek wychowawczy dla dzieci w pieczy zastępczej - udział w programach i projektach organizowanych przez Mi PS - współpraca z ośrodkiem adopcyjnym - współpraca z powiatami ościennymi - praca z rodziną biologiczną podejmowana we współpracy z instytucjami i urzędami działającymi na rzecz dziecka i rodziny	- mało zgłoszeń kandydatów do utworzenia rodziny zastępczej szczególnie rodziny zastępczej zawodowej - problemy wychowawcze w pieczy zastępczej - wypalenie zawodowe rodzin zastępczych - ograniczone środki finansowe na realizację zadań w obszarach pomocy społecznej, edukacji, rynku pracy, ochrony zdrowia - brak współpracy ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka do rodziny - występowanie patologii zachowani młodzieży i zagrożenie demoralizacją - powrót osób opuszczających pieczę zastępczą do patologicznego środowiska rodzinnego, brak odpowiednich wzorców wsparcia w rodzinie i ze strony środowiska

Prognoza potrzeb i wyzwań:

1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w powiecie otwockim (plakaty, ulotki, informacje w mediach, organizowanie imprez integracyjnych).
2. Pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych, w tym zawodowych (w ramach corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych).

3. Utrzymanie wysokiego poziomu wsparcia ze strony kadry PCPR w Otwocku (w tym psychologicznego i pedagogicznego) rodzinom zastępczym typu rodzinnego i instytucjonalnego oraz ich wychowankom.
4. Przyznawanie rodzinom zastępczym i usamodzielnianym wychowankom świadczeń wynikających z przepisów prawa.
5. Partycypacja gmin w kosztach utrzymania dzieci w pieczy zastępczej.

V. Cele i kierunki działania

Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Otwockiego na lata 2020 -2023 zakłada wspieranie rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie otwockim za szczególnym nastawieniem na tworzenie rodzinnych form opieki nad dzieckiem.

Główne cele tego Programu to:

- rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej;
- wsparcie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą;
- doskonalenie usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej;
- powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej lub wdrażanie procesu przysposobienia.

Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej			
Cele szczegółowe	Sposoby realizacji działań	Wskaźnik monitorujący	Podmioty wspierające
Promowanie i upowszechnianie roli oraz znaczenia rozwoju rodzin zastępczych w naszym powiecie.	- ulotki, plakaty, broszury informacyjne, artykuły w lokalnej prasie - organizowanie imprez i spotkań propagujących ideę rodzicielstwa	- liczba rozpropagowanych materiałów promocyjnych - liczba zorganizowanych spotkań/ imprez oraz liczba osób biorąca w nich udział	- ośrodki pomocy społecznej - Starostwo Powiatowe w Otwocku - poradnie i placówki oświatowe - lokalna prasa

	zastępczego		- organizacje rządowe i pozarządowe
Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych w naszym powiecie.	- organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze - indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi pełnieniem funkcji rodziny zastępczej - prowadzenie procesu diagnostycznego – konsultacyjnego kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	- liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej - liczba kandydatów, którzy otrzymali zaświadczenie kwalifikacyjne - liczba rozmów i spotkań z kandydatami - liczba przeprowadzonych procedur kwalifikacyjnych, diagnoz psychologicznych - liczba nowych rodzin zastępczych	- ośrodki pomocy społecznej - lokalna prasa - sądy rodzinne - kuratorzy - ośrodki adopcyjne - placówki oświatowe - media

Wsparcie dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą

Cele szczegółowe	Sposoby realizacji działań	Wskaźnik monitorujący	Podmioty wspierające
Pomoc osobom tworzącym rodzinną pieczę zastępczą oraz dzieciom w niej	- prowadzenie zespołów do spraw rodzinnej pieczy zastępczej – opracowywanie	- liczba udzielonych porad, liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym,	- poradnia psychologiczno-pedagogiczna - ośrodki pomocy społecznej

umieszczonym w przewyżnianiu problemów związanych z opieką nad małoletnimi przebywającymi pod ich opieką.	diagnozy umieszczonego w rodzinie dziecka oraz planu pomocy i wsparcia dla dziecka i rodziny zastępczej - rozwój pracy zespołowej na rzecz dziecka i rodziny - zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy koordynatora rodziny zastępczej - tworzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych - wytaczanie na rzecz dziecka powództwa o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych - udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej, socjalnej, pomocy mediatora - wsparcie rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych poprzez udział w projektach unijnych - pozyskiwanie	pedagogicznym, terapeutycznym, mediacyjnym - liczba rodzin korzystających z grup wsparcia, liczba zorganizowanych grup wsparcia - liczba mediacji alimentacyjnych, liczba pozwów o zasądzenie alimentów - liczba posiedzeń Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej - liczba rodzin objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej - liczba pozyskanych wolontariuszy - liczba rodzin pomocowych	- sądy rodzinne - psycholog - prawnik - placówki oświatowe - sądy rodzinne - kuratorzy - policja - prokuratura
---	---	--	--

	wolontariuszy do pomocy rodzinie zastępczej w opiece nad dzieckiem - zapewnienie wsparcia w postaci rodzin pomocowych		
Podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych i kompetencji osób pracujących na rzecz rodziny zastępczej	- szkolenia podnoszące kwalifikacje rodzin zastępczych - szkolenia doskonalące dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, psychologów, pedagogów i innych specjalistów współpracujących z rodzinami zastępczymi	- liczba szkoleń dla rodzin zastępczych oraz liczba uczestników tych szkoleń - liczba szkoleń osób pracujących na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej	- PCPR Otwock - propozycje szkoleniowe z zewnętrznych instytucji, ośrodków szkoleniowych
Zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.	- współpraca z ośrodkami adopcyjnymi	- liczba dzieci zgłoszonych do ośrodków adopcyjnych	- ośrodki adopcyjne - sądy rodzinne

Dokształcanie usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej

Cele szczegółowe	Sposoby realizacji działań	Wskaźnik monitorujący	Podmioty wspierające
Zabezpieczenie bieżących potrzeb dzieci przebywających w placówce opiekuńczo – wychowawczej oraz zapewnienie jak najlepszej opieki specjalistów pracujących na rzecz dziecka i rodziny.	- utrzymanie standardów usług zgodnie z obowiązującymi przepisami - zabezpieczenie miejsc dla dzieci pochodzących z powiatu otwockiego - udzielanie specjalistycznego wsparcia dzieciom i młodzieży umieszczonej w instytucjonalnej pieczy zastępczej - podejmowanie wspólnych działań na rzecz dziecka i rodziny (Zespoły do spraw oceny sytuacji dziecka i rodziny) - szkolenie pracowników w zakresie wprowadzania nowoczesnych form	- liczba dzieci z powiatu otwockiego przebywająca w placówkach - liczba spotkań, rozmów ze specjalistami - liczba Zespołów do spraw oceny sytuacji dziecka - liczba szkoleń pracowników placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej - liczba asystentów rodzin dzieci przebywających w placówkach - liczba dzieci, które wróciły do rodziny biologicznej - liczba dzieci zgłoszonych do rodzin zastępczych bądź przysposobienia	- Starostwo Powiatowe - ośrodki pomocy społecznej - urzędy gminne - sądy rodzinne - kuratorzy zawodowi i społeczni - ośrodki adopcyjne - psycholog - poradnia psychologiczno – pedagogiczna - służba zdrowia - policja - placówki oświatowe - jednostki samorządu terytorialnego

	pracy z dzieckiem - współpraca z asystentami rodzin - praca z rodzinami dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej na rzecz powrotu dziecka do rodziny - współpraca z ośrodkami adopcyjnymi		
--	---	--	--

Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Cele szczegółowe	Sposoby realizacji działań	Wskaźnik monitorujący	Podmioty wspierające
Udzielanie pomocy wychowankom opuszczającym rodziną i instytucjonalną pieczę zastępczą. Ukierunkowanie i usystematyzowanie podejmowanych działań związanych z przygotowaniem ich do samodzielnego, dorosłego życia.	- pomoc w opracowywaniu indywidualnych programów usamodzielnienia, monitorowanie ich realizacji i aktualizacja - przyznawanie pomocy finansowej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz pomocy rzeczowej na zagospodarowanie	- liczba opracowanych Indywidualnych Programów Usamodzielnienia - liczba wychowanków korzystających ze świadczeń finansowych i rzeczowych, liczba przyznanych świadczeń - liczba pełnoletnich wychowanków objętych opieką	- instytucjonalna piecza zastępcza - rodziny zastępcze - placówki oświatowe - ośrodki pomocy społecznej - organizacje pozarządowe - urzędy gminy - urzędy pracy

	- zapewnienie wsparcia i pomocy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej - wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych - szkolenia i grupy wsparcia dla usamodzielniających się wychowanków - wzmocnienie procesu usamodzielnienia i kompetencji społecznych wychowanków (szkolenia, kursy, programy, udział w projektach, w tym unijnych)	koordynatora pieczy zastępczej - liczba udzielonych informacji, porad, rozmów z wychowankami o realizacji zadań wynikających z IPU - liczba dokonanych modyfikacji IPU - liczba wychowanków biorących udział w szkoleniach, kursach, programach, projektach	
--	---	--	--

**Powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej lub wdrażanie
procesu przysposobienia**

Podjęmowanie działań mających na celu doprowadzenie do powrotu dziecka do środowiska rodzinnego lub przysposobienia.	- współpraca z rodziną biologiczną dziecka, - podtrzymywanie więzi między dziećmi w pieczy zastępczej a ich rodzinami - biologicznymi, włączanie rodziców do opieki nad dzieckiem, pomocy w jego bieżącym funkcjonowaniu - ścisła współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, wypracowanie wspólnego systemu pracy z rodziną biologiczną dziecka - opracowywanie indywidualnych planów pomocy dziecku, przy współudziale rodziny dziecka i asystenta rodziny - wsparcie specjalistyczne dla	- liczba planów pomocy dziecku - liczba dzieci, które wróciły z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej - liczba dzieci, które utrzymują kontakt z rodzicami biologicznymi - liczba porad specjalistycznych dla rodziców	- pracownicy rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej - asystenci rodzin - ośrodki pomocy społecznej - sądy rodzinne - kuratorzy - placówki oświatowe - jednostki samorządu terytorialnego - urzędy gminy - psycholog - prawnik
---	---	---	--

	rodziców biologicznych, szkolenia, rozmowy, doradztwo		
Umieszczenie dziecka w rodzinie przysposabiającej	- zgłoszenie dziecka do ośrodka adopcyjnego	- liczba dzieci zgłoszonych do ośrodków adopcyjnych - liczba dzieci przysposobionych	- pracownicy instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej - opiekunowie prawni dziecka - ośrodki adopcyjne - sądy rodzinne - kuratorzy

VI. Realizacja programu.

1. Zamierzone efekty.

1. Wzrost liczby osób zainteresowanych rodzicielstwem zastępczym i chęcią pełnienia tej funkcji.
2. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
3. Wzmocnienie istniejących rodzin zastępczych poprzez podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy.
4. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych.
5. Skrócenie okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Wzrost liczby dzieci powracających do rodzin naturalnych bądź kierowanych do adopcji.
6. Pomoc wychowankom w przygotowaniu do procesu usamodzielnienia.
7. Podniesienie wiedzy i umiejętności wśród kadr współpracujących w obszarze pomocy rodzinie i dziecku.

2. Adresaci programu.

Program skierowany jest bezpośrednio do:

- osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka,

- usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- osób pracujących zawodowo w obszarze pieczy zastępczej,
- przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze wspierania pieczy zastępczej;
- rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

3 Realizatorzy Programu.

Głównym realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku czyli Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Zadania powyższego programu PCPR będzie wypełniać przy współpracy:

- Starostwa Powiatowego w Otwocku,
- Ośrodków Pomocy Społecznej,
- rodzin zastępczych, rodzinnego domu dziecka i placówek opiekuńczo – wychowawczych
- pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej,
- ośrodków adopcyjnych,
- policji,
- Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Otwocku,
- Wydziałów Rodzinnych Sądów Rejonowych, kuratorów sądowych i społecznych,
- instytucji oświatowych działających na terenie powiatu otwockiego
- organizacji pozarządowych
- innych podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

4. Źródła finansowania.

Źródłami finansowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 - 2023 będą środki finansowe pochodzące:

- z budżetu Powiatu Otwockiego oraz budżetów gmin z terenu Powiatu Otwockiego,
- ze środków otrzymanych z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych i finansowanie realizacji zadań zleconych,

- ze środków unijnych,
- ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

5. Monitoring i ewaluacja.

Monitorowanie odbywać się będzie na podstawie corocznego raportowania i oceny zgodności faktycznego postępu z założeniami i celami w oparciu o wyznaczone wskaźniki. Informacje przekładane będą Zarządowi Powiatu O w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.

Wskaźnikami realizacji Programu będą następujące dane:

- ilość kandydatów na rodzinę zastępczą
- ilość specjalistycznych porad udzielonych rodzinom zastępczym, rodzicom biologicznym
- ilość specjalistycznej pomocy dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
- liczba przeprowadzonych szkoleń i warsztatów dla rodzin zastępczych
- ilość utworzonych rodzin zastępczych
- ilość działań promujących ideę rodzicielstwa zastępczego
- liczba szkoleń/ warsztatów dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, zakres udzielonej pomocy na usamodzielnienie
- liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku do dnia 31.03.2023r. przedstawi Radzie Powiatu w Otwocku sprawozdanie merytoryczne z realizacji niniejszego Programu.

6. Postanowienia końcowe.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Otwockim na lata 2021-2023 wyznacza kierunki działań, które zmierzają do wzmocnienia systemu pieczy zastępczej. Nadrzędnym celem wszystkich działań ukazanych w Programie jest zapewnienie dzieciom tymczasowej opieki i wychowania w pieczy zastępczej.

Realizacja programu jest działaniem długookresowym, wymagającym zaangażowania i dużej odpowiedzialności ze strony wielu instytucji. Ponadto efektywność programu zależeć będzie od zaangażowania rodziny, której udzielana jest pomoc oraz od wydolności systemu pomocy społecznej.